

Nr 63

Utlåtande i anledning av motioner angående handläggningen av fall av misstänkt barnmisshandel.

Andra lagutskottet har behandlat två till lagutskott hänvisade motioner, I: 141 av herrar *Brundin* och *Kaijser* samt II: 163 av herr *Åkerlind m. fl.*

I motionerna, vilka är likalydande, har hemställts, »att riksdagen hos Kungl. Maj:t måtte hemställa om en skyndsam översyn av barnavårdsnämndernas instruktioner vad gäller handläggningen av misstänkta barnmisshandelsfall».

Motionerna

I motionerna — som hänvisar till vad som framkommit under en inom socialstyrelsen företagen utredning rörande barnmisshandel, för vilken utredning nedan redogörs — anförs till en början sammanfattningsvis följande.

Den år 1966 vidtagna ändringen i den s. k. agaparagrafen (6 kap. 3 §) i föräldrabalken och den samtidigt vidtagna kompletteringen av 93 § barnavårdslagen skedde i syfte att motverka barnmisshandel. Dessa åtgärder har emellertid knappast visat sig tillräckliga. Endast en mycket ringa del av de barnmisshandelsfall som av läkare anmäls till barnavårdsnämnd kommer till polisens kännedom. Detta är märkligt, eftersom läkaranmäld misshandel i regel av domstol skulle betecknas som grov, inte endast därför att offret nästan alltid är värnlöst utan även för att misshandel av samma barn mycket ofta tycks ske vid upprepade tillfällen. Det kan även vara fråga om direkta mordförsök. Föreskrifter som ålägger barnavårdsnämnderna att göra polisanmälan finns emellertid inte och att polisanmälan underlåts trots erhållna anmälningar från medicinskt fackutbildad personal kan kanske motiveras med att nämnderna inte vill äventyra allmänhetens tillit till dem själva och dessutom måhända önskar skydda anmälande läkare.

Vidare anför motionärerna bl. a. följande.

I de fall misstankarna om misshandel inte kan beläggas tillräckligt av barnavårdsnämnd för att skilja ett barn från de misstänkta vårdnadshavarna, eller då barnet i fråga av samma skäl måste lämnas tillbaka till dem efter kort tid, föreligger särskilt allvarliga risker för barnet. Trots misstanken om barnmisshandel återbördar man i sådana fall barnet till den far-

liga miljön därför att man inte vill göra polisanmälan av ovan antydda skäl. Detta måste anses vara en häpnadsväckande brist i rättssäkerhetskänslan. Alla skäl finns att ifrågasätta om ett sådant förfarings sätt ligger i lagens anda, eftersom barnmisshandel i förekommande fall sällan är en engångsföreteelse. I de fall misstankarna blivit styrkta av barnavårdsnämnds utredning (och i förekommande fall av polisutredning) är det nämligen klart belagt att samma vårdnadshavare misshandlat samma barn upprepade gånger. Följaktligen måste misstänkas att ett barn, som på grund av bristfälliga bevis av barnavårdsnämnd får stanna hos eller återlämnas till misstänkta vårdnadshavare, riskerar fortsatt misshandel. Polisanmälan för ingående utredning borde i sådana fall ligga närmast till hands. Skälen är uppenbara: dels har polisen sådana ytterligt avancerade tekniska och personella utredningsresurser till sitt förfogande att man har betydligt större möjligheter än en barnavårdsnämnd att fastställa fakta i tveksamma fall, dels — och framför allt — barnens rättssäkerhet måste till nära nog varje pris tillvaras. Detta senare krav kan visserligen anses innebära ett ur allmän rättssäkerhetssynpunkt diskutabelt ställningstagande, men det måste anses än mer diskutabelt att inte ställa det med tanke på att de barn det här är fråga om är i alla avseenden så gott som försvarslösa.

Gällande bestämmelser, m. m.

Den s. k. agaparagrafen i föräldrabalken

Före den 1 juli 1966 hade 6 kap. 3 § föräldrabalken (FB) — den s. k. agaparagrafen — följande lydelse.

Föräldrarna have uppsikt över barnet samt äge för barnets tillrättavisande använda de uppfostringsmedel som med hänsyn till dess ålder och övriga omständigheter må anses lämpliga.

Lagrummet gav visst utrymme även för handgriplig tillrättavisning. Med nämnda formulering hade emellertid lagstiftaren velat utmärka att kroppslig tillrättavisning helst borde undvikas och att aga borde utövas inom snäva gränser när den ansågs erforderlig (se bl. a. prop. 1966:96 s. 5 och 17). Aganderättens närmare innebörd var inte helt entydig. I rättspraxis hade vissa former av frihetsberövande hänförts till aga.

I prop. 1966:96 föreslogs bl. a. en omformulering av 6 kap. 3 § FB för att ge tydligare uttryck åt inställningen att kroppssaga är ett olämpligt uppfostringsmedel. Enligt den i propositionen föreslagna lydelsen skulle liksom enligt den då gällande lydelsen, anges att föräldrarna har uppsikt över barnet. Därutöver innehöll förslaget att för barnets tillrättavisande inte fick användas andra uppfostringsmedel än sådana som var lämpliga med hänsyn till barnets ålder och övriga omständigheter. I samband med behandlingen av propositionen behandlades även vissa motioner rörande agarätten. I sitt av riksdagen godkända utlåtande (1LU 1966:32) gav första lagutskottet uttryck för en annan uppfattning om kroppssagens rättsenlighet än den dittillsvarande. Det framstod nämligen såsom otillfredsställande, anförde utskottet, att t. ex. sådan misshandel, som i och för sig skulle bedömas som rättsstridig,

på grund av aganderätten kunde anses tillåtlig om den utövas av vårdnadshavare mot barn. Utskottet ansåg därför, att inga andra stadganden än brottsbalkens skulle äga tillämpning vid bedömande av om kroppssaga skulle anses rättsenlig. Lagstadgandet borde utformas så, att den straffrihetsgrund som aganderätten kunde innebära utmönstrades. Utskottet avvisade ett motionsförslag om att även obetydliga tillrättavisningar genom lagstiftning skulle förklaras rättsstridiga. På utskottets förslag fick lagrummet följande lydelse.

Föräldrarna skola utöva den uppsikt över barnet som är erforderlig med hänsyn till barnets ålder och övriga omständigheter.

I *socialstyrelsens råd och anvisningar* i socialvårdsfrågor nr 191 uttalas, efter en redogörelse för behandlingen av lagstiftningsärendet, att vid den framtida bedömningen av fall av barnmisshandel skall alltså endast brottsbalkens regler tillämpas jämte de sedvanerättsligt tillskapade straffrihetsgrunder som finns. Som exempel på en i brottsbalken lagfäst straffrihetsgrund nämns regeln i 24 kap. 4 § brottsbalken om tillåtna nödhandlingar. Socialstyrelsen understryker slutligen vad utskottet framhållit, nämligen att lagstiftningen inte får tolkas så att uppfostringsmedel skall anses lämpliga bara av den anledningen att de är rättsenliga enligt brottsbalkens regler.

Misshandel enligt brottsbalken (BrB)

Beträffande bedömningen av frågan om visst handlande utgör misshandel enligt brottsbalken eller ej samt beträffande reglerna för åtal i misshandelsfall må anföras följande, som upptagits i *socialstyrelsens råd och anvisningar* i socialvårdsfrågor nr 185, som utkom i januari 1966 och ägnades frågor om barnmisshandel.

I 3 kap. 5 § BrB stadgas: »Den som tillfogar annan person kroppsskada, sjukdom eller smärta eller försätter honom i vanmakt eller annat sådant tillstånd, dömes för misshandel till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till böter.»

Med *kroppsskada* förstås enligt förarbetena till brottsbalken förutom sår, svullnader, benbrott och ledsador även funktionsrubbnings, förlamningar och skador på syn eller hörsel. *Sjukdom* inbegriper sinnessjukdom och psykisk invaliditet. Med *smärta* avses ett icke alltför hastigt övergående eller alltför obetydligt fysiskt lidande.

I 3 kap. 6 § BrB stadgas: »Är brott som i 5 § sägs att anse som grovt, skall för grov misshandel dömas till fängelse, lägst ett och högst tio år. Vid bedömande huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas om gärningen var livsfarlig eller om gärningsmannen tillfogat svår kroppsskada eller allvarlig sjukdom eller eljest visat synnerlig hänsynslöshet eller råhet.»

Straffrättskommittén anförde i anslutning till denna paragraf bl. a., att grov misshandel kan anses föreligga, om ett barn tillfogats kroppsskada eller sjukdom genom att vårdnadshavarna uppsåtligen underlåtit att skaffa barnet läkarvård. Att misshandel förövas mot nära anhörig måste i regel anses som försvårande, liksom att sådan misshandel förekommer vid upprepade tillfällen och under brutala former t. ex. mot hustru och barn.

Reglerna för åtal i misshandelsfall behandlas i 3 kap. 11 § 2 st. BrB: »Misshandel, som ej är grov och icke förövats å allmän plats, eller försök eller förberedelse till sådant brott må åtalas av åklagare allenast om målsägande angiver brottet till åtal eller ock åtal finnes påkallat ur allmän synpunkt.» För att åtal skall kunna väckas utan angivelse erfordras således, att misshandeln är grov (3 kap. 6 § BrB) eller har förövats på allmän plats eller att åklagaren finner åtal påkallat ur allmän synpunkt.

Misshandlas ett barn i sitt hem, är förutsättningen för åtal enligt huvudregeln, att barnet såsom målsägande anger brottet till åtal eller i praktiken att barnets vårdnadshavare, vilken äger föra barnets talan beträffande brott som rör barnets person (20 kap. 14 § rättegångsbalken), gör detta.

Socialstyrelsen anför i anslutning till det sist sagda, att sådan angivelse är mindre sannolik eftersom den ene av föräldrarna i så fall måste ange den andre men att i dessa fall åtal dock ofta måste anses påkallat ur allmän synpunkt, vilket innebär att åklagaren kan väcka åtal utan angivelse om han på annat sätt får vetskap om brottet.

Barnavårdsnämnds handläggning av ärende där misstanke om misshandel föreligger

De råd och anvisningar nr 185 rörande barnmisshandel, som ovan berörts, innehåller ett relativt omfattande avsnitt rörande barnavårdsnämndens handläggning av ärenden av detta slag. Avsnittet omfattar utredningen (1), samarbete med andra myndigheter (2), anmälningsplikt enligt 93 § barnavårdslagen för vissa befattningshavare (3) samt åtgärder (4). Underavsnittet beträffande anmälningsplikt har efter ett tillägg till 93 § barnavårdslagen, som gjordes samtidigt med ändringen av 6 kap. 3 § FB, kompletterats i socialstyrelsens råd och anvisningar nr 191.

93 § barnavårdslagen har efter lagändringen, som innebar att andra stycket tillades, följande lydelse.

Myndigheter vilkas verksamhet berör barnavården samt befattningshavare hos sådana myndigheter ävensom i allmän tjänst ej anställda läkare, lärare, sjuksköterskor och barnmorskor ha att ofördröjligen till barnavårdsnämnd anmäla sådant som de i sin verksamhet erhållit kännedom om av beskaffenhet att föranleda nämndens ingripande.

Den som får kännedom om att någon, som ej fyllt aderton år, misshandlas i hemmet eller eljest där behandlas på sådant sätt att hans kroppsliga eller själsliga hälsa utsättes för fara bör anmäla detta till barnavårdsnämnd.

Den rekommendation, som finns i andra stycket, tillkom med hänsyn till angelägenheten att misshandelsfallen så långt som möjligt kommer till myndighetens kännedom.

I fråga om ovannämnda underavsnitt, som avser barnavårdsnämndens åtgärder (4), innehåller råd och anvisningar nr 185 följande.

Företer barnet tydliga tecken på att ha misshandlats, kan barnavårdsnämnden omedelbart omhänderta barnet för utredning enligt 30 § Bvl. Förutsättningen för att tillgripa 30 § Bvl i dessa fall är, att det föreligger sannolika skäl för ingripande jämlikt 25 § a) Bvl och att det kortvariga omhändertagandet anses nödvändigt på grund av förefintliga risker för barnets hälsa eller utveckling. Visar barnet tydliga tecken på misshandel är dessa båda krav uppfyllda. Omhändertas barnet jämlikt 30 § Bvl skall läkarundersökning ske snarast för att nämnden skall få klarhet i om misshandel orsakat skadorna.

De åtgärder, som står barnavårdsnämnden tillbuds, om det visar sig att misshandel föreligger, är förebyggande åtgärder enligt 26 § Bvl eller, därest sådana bedömes gagnlösa eller redan prövats och befunnits gagnlösa, omhändertagande för samhällsvård enligt 29 § Bvl.

I många fall av allvarlig barnmisshandel torde det vara befogat att tillgripa omhändertagande som första åtgärd. Detta gäller framför allt, om misshandeln riktat sig mot ett spädbarn eller eljest barn i låg ålder. Man synes med fog kunna ifrågasätta, om den, som är i stånd att misshandla ett sådant barn, låter sig tillrättaföras av åtgärder, som nämns i 26 § Bvl — hjälpåtgärder, förmaningar, föreskrifter och övervakning.

Socialstyrelsen har i sina råd och anvisningar rörande barnmisshandel (nr 185 och 191) inte behandlat frågan om polisanmälan bör ske, då barnmisshandel misstänks eller enligt nämndens mening anses styrkt. Än mindre har socialstyrelsen lämnat föreskrifter om skyldighet att i alla eller vissa fall göra polisanmälan.

Utredning rörande barnmisshandel

I anledning av motioner till 1965 års riksdag anhöll denna i skrivelse till Kungl. Maj:t om en undersökning rörande barnmisshandel. I sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 26 uttalade *allmänna beredningsutskottet* att utskottet var medvetet om att effektiva förebyggande åtgärder var svåra att utforma. Utskottet fann det även tveksamt om omedelbara ändringar i den lagstiftning som innehåller bestämmelser till skydd för barnen — i första hand föräldrabalken, barnavårdslagen och brottsbalken — skulle i nämnvärd grad minska riskerna för nya fall av barnmisshandel. Utskottet anförde vidare bl. a. följande.

Den största svårigheten för möjligheterna att effektivt bekämpa barnmisshandeln är såvitt utskottet kunnat finna den bristande kännedomen om de förhållanden som ligger bakom dessa företeelser. Inte minst synes de psykologiska faktorernas och miljöfaktorernas roll härvidlag vara otillräckligt kända. Det skulle enligt utskottets mening vara av stort värde med en ingående undersökning av dessa förhållanden. Utskottet anser således att motionärernas önskemål bör tillmötesgå på det sättet att en sådan undersökning kommer till stånd.

För undersökningen bör i enlighet med vad ovan sagts anlitas bl. a. medicinsk, psykologisk och sociologisk expertis, och i undersökningen torde självfallet böra ingå en granskning av de fall av barnmisshandel som är kända.

Undersökningen bör kunna ge ett fastare underlag för utformningen av praktiska åtgärder av olika slag. I motionerna framförda särskilda förslag, exempelvis angående föräldrautbildning, upplysning, förstärkning av den psykiska rådgivningen vid barnvårdsnämnderna och av den juridiska expertis som står till barnvårdsorganens förfogande, får då i vad gäller åtgärder på längre sikt eller av större omfattning prövas med beaktande av undersökningens resultat. Undersökningen kan jämväl eventuellt aktualisera frågan om en omprövning av rätten att aga.

Kungl. Maj:t uppdrog åt dåvarande medicinalstyrelsen att verkställa en undersökning beträffande barnmisshandel i huvudsaklig överensstämmelse med vad utskottet anfört. En av styrelsen tillsatt utredning har avgivit ett stencilerat betänkande i ämnet, vilket betänkande av socialstyrelsen överlämnats till Kungl. Maj:t den 28 februari 1969.

Betänkandet — till vars förslag socialstyrelsen i allt väsentligt anslutit sig — har remissbehandlats och är nu beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

I betänkandet redovisas en studie av 119 fall, i vilka enligt utredningens uppfattning barn utsatts för misshandel av föräldrar eller vårdare. På grundval av det bearbetade materialet föreslås en rad åtgärder till förebyggande av barnmisshandel, såsom undervisning av medicinspersonal och socialvårdspersonal, upplysning av allmänheten, inrättande av en särskild nämnd för dessa frågor inom socialstyrelsen, ökad tillgång till juridisk sakkunskap hos barnvårdsnämnderna, registrering av barnmisshandelsfall, skyldighet för läkare på förlossningsanstalt att anmäla nyfött barn till barnvårdscentral samt bättre samarbete mellan barnvårdscentral och barnvårdsnämnd. I fråga om *barnvårdsnämndens handläggning av fall rörande barnmisshandel* anförs vidare bl. a. följande.

Finner barnvårdsnämnden att barnmisshandel av den typ utredningen åsyftar föreligger, torde förhållandet regelmässigt vara att barnet omhändertages för samhällsvård. I varje fall synes det naturligt med ett sådant beslut om barnet vid en återgång till hemmet kommer att vårdas av den som gjort sig skyldig till misshandeln. Enligt vad utredningen funnit medför inte åtgärder i form av övervakning eller hjälpåtgärder erforderligt skydd för barn, som en gång blivit utsatta för misshandel.

Angående *polisanmälan* anförs i betänkandet följande.

Utredningens genomgång av tillgängligt material har visat att i många fall av konstaterad barnmisshandel ingen anmälan har inlämnats till polismyndighet av ansvarig läkare eller av barnvårdsnämnden.

I 27 § 1 mom 4) sjukvårdsstadgan har bestämmelser givits i vilka fall läkare skall inge anmälan till polismyndighet. I övriga fall har läkare inte någon formell anmälningsplikt, vilket emellertid givetvis inte kan innebära att det skulle vara fel av läkare att vid fall av misstänkt barnmisshandel göra polisanmälan. Utredningen anser att läkare härigenom inte kan anses bryta mot sin tystnadsplikt. Utredningen finner inte några skäl till att utvidga den anmälningsplikt för läkare som redan föreligger.

Eftersom samtliga fall av barnmisshandel skall anmälas till barnavårdsnämnd måste det huvudsakligen vara nämndens uppgift att avgöra huruvida anmälan till polismyndighet skall ske. Enligt utredningens uppfattning bör detta ske i de fall brottets svårighetsgrad motiverar en anmälan. Givetvis bör det alltid ske vid särskilt grava fall av misshandel. Likaså skall anmälan ske när icke utredning kan göras utan medverkan av polis. Det kan också vara av vikt att göra anmälan med hänsyn till att det därigenom kan bli möjligt att erhålla ytterligare belysande utredningar såsom rättspsykiatrisk undersökning av den som utövat misshandeln. En sådan undersökning blir särskilt betydelsefull om förövaren inte redan genomgått psykiatrisk undersökning. I annat fall riskeras att erforderlig psykiatrisk behandling uteblir.

Stundom kan en polisanmälan tänkas böra underlåtas av speciella skäl. Det frihetsberövande som en polisanmälan kan få till följd innebär en splittning av familjen som kan försvåra eller omöjliggöra en rehabilitering av denna. Barnavårdsnämnden får här göra en avvägning mellan olika intressen. Om rehabilitering av förövaren och dennes familj bedöms som gynnsam just av det skälet att polisanmälan underlåts och inga skäl i övrigt talar för en anmälan med dess konsekvenser, torde sådan böra undvikas. I anledning härav synes det därför utredningen olämpligt att införa en obligatorisk skyldighet för barnavårdsnämnd att i fall av barnmisshandel göra anmälan till polismyndighet.

Med hänsyn till det speciella klientel som förövarna av barnmisshandel ofta utgör är det också angeläget att under en polisutredning all tillgänglig expertis anlitas, i första hand de medicinska experter som tidigare varit inkopplade på fallet och, om så anses nödvändigt även rättsmedicinsk och psykiatrisk expertis.

För egen del anför socialstyrelsen, att all misshandel av ett litet barn i princip är att betrakta som grov och därför bör bli föremål för polisutredning; anmälan av sådan misshandel till polismyndighet skall göras av barnavårdsnämnd.

JO-framställning

Genom skrivelse till socialstyrelsen den 25 juni 1969 avgjorde justitieombudsmannen Alfred Bexelius tre ärenden rörande fall av barnmisshandel. Fallet avsåg en pojke, som var endast ett halvt år gammal och som vid upprepade tillfällen blivit allvarligt misshandlad av moderns fästman.

JO uttalade att underlåtenheten av vederbörande barnavårdsnämnd och dess tjänstemän att polisanmäla framkomna misstankar om en mycket grov barnmisshandel framstod som en försummelse att iakttaga vad som av omständigheterna var påkallat till barnets bästa och av det allmännas intresse av att framkomna misstankar om grov barnmisshandel alltid blir föremål för utredning. Härefter uttalade JO följande.

Vidare måste beaktas att frågor om i vilken utsträckning polisanmälan skall ske av vad som framkommit i barnavårdsärenden är av ömtålig natur. Då härtill kommer, att författningsbestämmelser och anvisningar i ämnet — såsom socialstyrelsen framhållit — saknas, anser jag försummelsen ej bör läggas nämndens ledamöter eller någon dess tjänsteman till last såsom tjänstefel.

När jag låtit i detalj utreda detta ärende och påkallat socialstyrelsens utlåtande har syftet därmed främst varit att söka klargöra hur framdeles förekommande fall av liknande beskaffenhet bör behandlas och att söka belysa i vad mån gällande föreskrifter, råd och anvisningar behöver kompletteras. Vad som framkommit i ärendet synes mig ge vid handen att de råd och anvisningar angående barnmisshandel som utfärdades i januari 1966 behöver kompletteras. När det gäller förebyggande åtgärder bör sådana iakttagelser om förmodade missförhållanden i ett barns hem, som de vilka i det aktuella fallet gjordes på sjukhuset i samband med att barnet vårdades där första gången i april 1968, anmälas till barnavårdscentralen eller barnavårdsman eller barnavårdsnämnd. Vidare och framför allt är det med hänsyn till vad som inträffat uppenbart att vägledning bör ges barnavårdsnämnderna i vilken utsträckning polisutredning bör påkallas i anledning av framkomna misstankar om misshandel av barn. Med hänsyn till de skiftande omständigheterna i varje särskilt fall synes en sådan vägledning knappast böra ske författningsvägen utan genom att råd och anvisningar i frågan utfärdas. Erforderligt material för råd och anvisningar kan hämtas från den inom socialstyrelsen verkställda utredningen.

Då behovet av anvisningar i nu berörda hänseende synes trängande, synes desamma böra snarast utfärdas utan att avvakta Kungl. Maj:ts ställningstagande till den inom socialstyrelsen verkställda utredningen i dess helhet.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa att socialstyrelsen ville taga under överbägande att utarbeta och tillställa de organ, som har med barnavården att göra, råd och anvisningar rörande dels vad som ytterligare kan göras för att i möjligaste mån förebygga barnmisshandel och vanvård av barn, dels i vilken utsträckning dessa organ bör medverka till polisanmälan av misstänkt barnmisshandel.

Utskottet

I motionerna behandlas frågan om barnavårdsnämnds skyldighet att göra polisanmälan vid misstänkt barnmisshandel. Motionärerna framhåller, att endast en mycket ringa del av de barnmisshandelsfall som av läkare anmäls till barnavårdsnämnd kommer till polisens kännedom, trots att sådan misshandel i allmänhet är att bedöma som grov. Särskilt i fall då det finns sannolika skäl för att misshandel förekommit men barnavårdsnämnden inte funnit misshandel styrkt föreligger allvarliga risker för barnet, framför allt som barnet då inte kan skiljas från vårdnadshavaren. Om polisutredning kommer till stånd finns däremot betydligt större möjligheter att ta till vara barnets intressen, eftersom polisen har större tekniska och personella resurser än nämnden att utreda frågan om misshandel förekommit. Motionerna mynnar ut i ett yrkande att riksdagen skall hemställa om en skyndsam översyn av barnavårdsnämndernas instruktioner rörande handläggningen av misstänkta barnmisshandelsfall.

Såsom framhållits i motionerna saknas för närvarande bestämmelser eller anvisningar till ledning för barnavårdsnämnderna vid deras prövning om polisanmälan skall ske i fall av misstänkt barnmisshandel. Sedan motionerna

väcktes har emellertid i olika sammanhang denna och andra frågor som sammanhänger med problemet att uppdaga och om möjligt förebygga barnmisshandel uppmärksammas. Socialstyrelsen har således under året till Kungl. Maj:t överlämnat en utredning i ämnet, som verkställts på begäran av 1965 års riksdag. I utredningen, som bygger på en omfattande studie av fall, där barnmisshandel förekommit, föreslås ett flertal åtgärder i nyss angivna syfte. Enligt utredningen bör barnavårdsnämnd i betydande utsträckning göra polisanmälan vid misstänkt barnmisshandel. Av speciella skäl bör dock polisanmälan kunna undvikas. En obligatorisk skyldighet att göra sådan anmälan avvisas därför. Utredningen, som har remissbehandlats, är f. n. beroende på Kungl. Maj:ts prövning. Den i motionerna uppmärksamade frågan har även tagits upp i en JO-skrivelse till socialstyrelsen. Med hänsyn till vad som förekommit i de genom skrivelsen avgjorda ärendena anser JO det vara uppenbart att vägledning bör ges barnavårdsnämnderna i vilken utsträckning polisutredning bör påkallas i anledning av framkomna misstankar om misshandel av barn. JO anser att en sådan vägledning knappast bör ske författningssvägen utan genom att råd och anvisningar i frågan utfärdas. Enligt JO:s mening synes behovet av anvisningar trängande. Anvisningar bör därför utfärdas utan att Kungl. Maj:ts ställningstagande till den inom socialstyrelsen verkställda utredningen avvaktas.

Innehållet i den inom socialstyrelsen företagna utredningen visar att det är angeläget att ytterligare åtgärder vidtas för att bekämpa barnmisshandel. Med hänsyn till frågans vikt förutsätter utskottet, att de förslag som framlagts i angivna syfte blir föremål för prövning utan dröjsmål. När det gäller den av motionärerna upptagna frågan om barnavårdsnämndernas kontakt med polisen — vars lösning av JO betraktats såsom trängande — har utskottet inhämtat, att socialstyrelsen tillsatt en arbetsgrupp, som med utgångspunkt från det material som finns i utredningen, skall utarbeta nya råd och anvisningar för barnavårdsnämndernas handläggning av ärendena i fråga. Därvid kommer ett särskilt avsnitt att ägnas frågan om nämndernas skyldighet att göra polisanmälan vid misstänkt barnmisshandel. Då motionärernas önskemål härigenom torde bli tillgodosett, synes någon riksdagens åtgärd i anledning av motionerna inte vara påkallad.

Utskottet hemställer,

att motionerna I: 141 och II: 163 inte föranleder någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 21 oktober 1969

På andra lagutskottets vägnar:

RUTH HAMRIN-THORELL

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från f ö r s t a kammaren: fru Hamrin-Thorell (fp), herrar Dahlberg (s),
Wanhainen (s), Österdahl (fp), Andreasson (cp), Ivar Andersson (s), fru
Grethe Lundblad (s) och herr Blomquist (m);

från a n d r a kammaren: herr Lundberg (s), fröken Wetterström (m),
herrar Fredriksson (s), Svensson i Kungälv (s), Göransson (s), fru Fränkel
(fp), fru Håvik (s) och herr Johansson i Skärstad (cp).